

Bijlage 1: Mogelijke scenario's

Inleiding

Veel gemeenten zijn de afgelopen jaren geconfronteerd met een grotere stijging van de uitgaven Wmo dan begroot. Dit komt onder andere door de invoering van het abonnementstarief in 2019, de AMvB reële tarieven en ook het langer thuis blijven wonen van mensen en de vergrijzing dragen hier aan bij.

Landelijke ontwikkelingen

Maatregelen VNG:

De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft op 23 november 2020 een ledenbrief gestuurd met een aantal mogelijke maatregelen die gemeenten kunnen nemen en die kunnen bijdragen aan de kostenbeheersing. Er was nog geen wettelijk kader aanwezig die de voorgestelde maatregelen van het VNG ondersteunt. Het VNG beoogde middels de maatregelen hoorbaarheid te geven aan het financieel effect van de invoering van het abonnementstarief en verwachtte via de rechtbank spoedig duidelijkheid te krijgen over voor wie de huishoudelijke hulp bedoeld is.

De vijf genoemde maatregelen in de VNG ledenbrief:

1. Financiële draagkracht betrekken in het onderzoek.
2. Invoeren van budgetplafond en een wachtlijst.
3. Voorzienbaarheid.
4. Eigen kracht bevorderen.
5. Het uitgangspunt van zorgvuldige procedure en individueel maatwerk.

In de raadsinformatiebrief: 'VNG maatregelen m.b.t. huishoudelijke hulp' van d.d. 28-04-2022, is de gemeenteraad geïnformeerd over de mogelijkheden van het invoeren van de maatregelen in de gemeente Waalre. We hebben geadviseerd om de voorgestelde maatregelen vooralsnog niet in te voeren. Dit om de burger niet onnodig te belasten met proefprocessen. We hebben aangegeven dat we uiteraard wel de actualiteiten en procedures aandachtig volgen.

Inmiddels is er een uitspraak van CRvB (Uitspraak van Rechtbank Limburg 20-12-2022, ECLI:NL:RBLIM:2022:10209). Hierin is de rechtbank duidelijk over dat het meenemen van financiële middelen aan de voorkant niet is toegestaan. Hiermee zou namelijk het uitgangspunt om de brede toegankelijkheid van de Wmo 2015 (ongeacht inkomen) komen te vervallen.

Ontwikkelingen in gemeente Waalre

Kosten

In de begroting 2023 hebben we een totaal bedrag van €1.520.000,- opgenomen voor de huishoudelijke hulp. We zien een stijging in de kosten binnen dit product. Dit hebben we weergegeven in de onderstaande tabel.

Toelichting tabel:

- *Zorg in natura (ZIN)*: De gemeente heeft afspraken met verschillende zorgorganisaties. De inwoner kan kiezen wie de ondersteuning biedt. De inwoner maakt afspraken met de zorgaanbieder over de manier waarop men de zorg en ondersteuning krijgt. De gemeente regelt de administratie.
- *Persoonsgebonden budget (PGB)*: Met een PGB ontvangt de inwoner een bedrag waarmee men zelf de zorg inkoop. De inwoner kan zelf bepalen waar, wanneer en van wie men de zorg ontvangt. De inwoner sluit zelf contracten af met zorgverleners en maakt een planning en stuurt de zorgverlener aan. Ook houdt de inwoner de administratie zelf bij en regelt men de betalingen. Bij het beheren van een PGB horen verplichtingen en vaardigheden.

Jaar	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kosten Huishoudelijke hulp ZIN	€503.553,-	€687.147,-	€954.808,-	€1.253.062,-	€1.472.087,-	€1.460.000,- (begroot)
Cliëntaantallen	275	375	458	543	613	

Jaar	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kosten Huishoudelijke hulp PGB	€48.561,-	€35.670,-	€57.855,-	€54.289,-	€50.789,-	€ 60.000,- (begroot)
Cliëntaantallen	25	21	26	29	29	

Scenario's kostenbeheersing huishoudelijke hulp

Scenario 1: Het voorbeeld volgen van gemeenten die op basis van het VNG voorstel uit 2020 een vorm van een inkomenstoets toepassen.

Doelstelling

Doordat gemeenten als Krimpen aan de IJssel, Leusden en Amsterdam een maatregel zijn gaan toepassen, is een duidelijk signaal uitgedragen.

Er komt een passende eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp. Het voorstel is om vanaf 1 januari 2025 rekening te houden met de draagkracht van huishoudens.

De volgende voorbeelden zijn gepresenteerd tijdens een bijeenkomst van het VNG: 'Grip op Wmo-uitgaven' d.d. 21 april 2021.

Voorbeeld 1 | **Krimpen aan de IJssel**

Gemeente Krimpen aan de IJssel stelt een inkomensgrens voor hulp bij het huishouden.

De Krimpense oplossing (raadsbesluit op 3 juni 2021):

- Inkomensgrens voor hulp bij het huishouden (200% van het wettelijk minimum loon voor 67- en 150% voor 67+).
- Geen harde grens, maar het inkomen maakt onderdeel uit van de individuele afweging (blijft dus een maatwerk afweging)
- Verankering in verordening en beleidsregels.
- Eerst alleen voor nieuwe aanvragen. Na een eerste juridische uitspraak volgen herindicaties.

Voorbeeld 2 | **Leusden**

Gemeente Leusden past het eigen draagkracht en het zelfredzaamheidscriterium verscherpt toe. Door de bepalingen op te nemen in de verordening en beleidsregels Wmo, willen zij verdringing voorkomen en zodoende continuïteit van zorg en hulp aan de inwoners blijven borgen.

De Leusdense oplossing (college besluit 9 februari 2021 met steun van de cliëntenraad):

- Het eigen draagkracht en zelfredzaamheidscriterium per 1 april zodanig toe te passen dat, als inwoners aangeven voldoende draagkracht te hebben om een huishoudelijke hulpvoorziening zelf te organiseren, ze op basis hiervan gaan afwijzen.
- Opdracht te geven aan de uitvoeringsorganisatie (Lariks) om in bovenstaande gevallen te onderzoeken of aanvrager inderdaad zelf in een oplossing kan voorzien, waarbij de financiële zelfredzaamheid aan de orde komt (inschatting naar financieel draagkracht). Onderdeel van dit onderzoek is een gesprek met de aanvrager n.a.v. diens inkomensgegevens waarbij de draagkrachtnorm van 150% van het sociaal minimum zal worden gehanteerd.
- De gemeenteraad hierover direct na besluit te informeren.

Voorbeeld 3 | **Amsterdam**

De gemeente Amsterdam is gaan werken met een budgetplafond. Zij hebben dat gelegd op het kostenniveau van het moment van invoering van het abonnementstarief (begin 2019). Alle inwoners die een aanvraag indienen nadat het plafond is bereikt, komen op een wachtlijst. Binnen de wachtlijst wordt wel voorrang gegeven aan schrijnende gevallen. Deze werkwijze leidt tot veel vragen en (politieke) problemen.

Belemmeringen

- ✘ Het invoeren van een inkomensgrens is **juridisch niet toegestaan**.
- ✘ **Uitspraken van CRvB** (waaronder: *ECLI:NL:RBLIM:2022:10209, 20 dec. 2022*) zijn duidelijk over het meenemen van financiële middelen aan de voorkant, dit is niet toegestaan.
- ✘ Als een aanvraag wordt afgewezen omdat iemand het zelf kan betalen en hij gaat in bezwaar en beroep, dan zal dit besluit geen stand houden.
- ✘ Invoering van een maatregel, **vraagt extra inzet van de consultants CMD**. Het Wmo-team is momenteel niet stabiel en de werkdruk is momenteel erg hoog. Het invoeren van een nieuwe maatregel mag niet ten kosten van de kwaliteit van de reguliere werkzaamheden.

- ✘ Extra inzet van personeel is bij invoering van een maatregel noodzakelijk.
- ✘ In 2015 is gekozen om een maatregel in te voeren, de huishoudelijke hulp via de Wmo werd geschrapt. Uit bezwaar en beroep procedures is gebleken dat dit in strijd was met de wet. Er volgde een herstelactie van alle indicaties huishoudelijke hulp.
- ✘ In 2015 heeft de commissie 13 bezwaren met betrekking tot huishoudelijke hulp behandeld. Dit was een grote toename van bezwaren door de nieuwe maatregel in de verordening.
- ✘ De inwoner wordt (opnieuw) belast met proefregels- en procedures.
- ✘ Het vertrouwen van de inwoner neemt af.
- ✘ Er is geen sprake van een kostenbesparing, als de indicaties (op basis van rechtspraak) weer herstelt moeten worden.

Successen

- ✓ Het direct invoeren van een inkomensgrens zorgt voor:
 - Mogelijk kostenbesparing door minder instroom.
 - Ruimte bij zorgaanbieders, vermindering van wachtlijsten.

Acties

- Aanpassen van verordening Jeugdhulp en Wmo
- Werkbeschrijving voor het CMD
- Extra inzet nodig van consultants van het CMD
- Extra inzet voor behandelen van bezwaar en beroep

Scenario 2: Wachten op de invoering van een passende eigen bijdrage voor de huishoudelijke hulp

Doelstelling

 In het regeerakkoord wordt een voorstel gedaan om het Wmo-abonnementstarief voor de huishoudelijke hulp te wijzigen. Het kabinet wil voor specifiek huishoudelijke hulp naar een eerlijkere eigen bijdrage. Sinds de invoering van het Wmo-abonnementsstarief van maximaal €19,- per maand, is er de vraag naar huishoudelijke hulp sterk gestegen. Dit zet de beschikbaarheid van Wmo-voorzieningen onder druk.

Ter informatie is de Kamerbrief 'Uitwerking stelselonderwerpen Wmo 2015' bijgevoegd, zie bijlage 5.

Belemmeringen

- ✘ Invoering vindt plaats in 2025, de implementatie van nieuwe wetgeving kost tijd.
- ✘ Eventuele kostenbesparing en ruimte voor zorgaanbieders pas vanaf 2025.

Successen

- ✓ Inkomensafhankelijke bijdrage voor huishoudelijke hulp
- ✓ Door verminderde instroom ontstaat er ruimte voor zorgaanbieders om huishoudelijke hulp op kortere termijn te kunnen leveren.
- ✓ Juridisch toegestaan.

Acties

- Op basis van landelijk advies volgt aanpassen van verordening.
- Op basis van landelijk advies volgt een werkbeschrijving voor het CMD.

Scenario 3: Aanvullende maatregelen

Doelstelling

Door inzet van preventie kunnen we ervoor zorgen dat mensen gezond blijven door hun gezondheid te bevorderen en te beschermen. Primaire preventie richt zich op de bewustwording en het voorkomen van ene bepaald gezondheidsprobleem. Daarnaast kun je met preventie richten op het bevorderen van zelfredzaamheid.

Tevens ligt er een mogelijkheid om de instroom te beperken door een gedegen onderzoek te doen.

Aanvullende maatregelen:

- Met inwoners wordt tijdens het onderzoeksgesprek gekeken naar de zelfredzaamheid en de bijdrage die het eigen netwerk kan leveren. Wat kan de inwoner zelf oplossen op eigen kracht. Tijdens het gesprek wordt ook gekeken hoe de gemeente inwoners kan helpen om zelf weer meer eigen regie te gaan voeren.
- Een **nog strakkere opstelling** bij instroom (ontmoedigen) - de inwoner vragen om eerst aan te tonen wat hij of zij zelf al allemaal heeft ondernomen.
 - **Netwerk inventariseren**, welke ondersteuning kan men bieden? De inwoner proactief mee laten denken.
 - **Herindicatie**, op het moment dat de huidige indicatie afloopt, de (eventuele) nieuwe indicatie zorgvuldig vaststellen.
 - Maatwerk indiceren samen met de inwoner waarbij **onafhankelijke clientondersteuning** wordt ingezet.
 - Een product inzetten voor **reablement** zoals coaching en advisering op het huishouden om de zelfredzaamheid te versterken, pas daarna wordt eventuele vervolgdienstverlening ingezet.
 - Door **keuzevrijheid** van de inwoner te **beperken**, bijvoorbeeld door: het moment van ondersteuning, geen inspraak in wie de dienstverlening levert.

- B. Het **kostenbewustzijn vergroten** bij onze consulenten. We besteden regelmatig aandacht aan de kostenontwikkeling huishoudelijke hulp en de verantwoordelijkheid daarin van de toegang.
- C. Samenwerken met en/of eerder de inwoner verwijzen naar **Wlz of ZVW**. Het advies is om een screening uit te voeren op inwoners die mogelijk in aanmerking komen voor dienstverlening vanuit andere wetten zoals de WLZ en de ZVW. Indien dit aan de orde is wordt dit met de inwoner onderzocht en zorgvuldig doorgeleid.

Belemmeringen

- **Geen direct resultaat.** Het implementeren en het zien van resultaat van preventiemaatregelen kost tijd.
- **Eerst investeren.** Preventiemaatregelen kosten eerst een investering voordat het resultaat oplevert.

Successen

- **Versterken van eigen kracht en zelfredzaamheid.** Door preventief in te zetten bevorderen we de eigen kracht en zelfredzaamheid van de inwoner. Inwoners zijn daardoor in staat om langer thuis te blijven wonen.
- Ruimte bij zorgaanbieders, **vermindering van wachtlijsten.**

Acties

- Aanscherpen werkafspraken Wmo.
- Cursusaanbod voor het CMD
- Benaderen van stakeholders om bijvoorbeeld reablement uit te voeren.

Scenario 4: Moreel appel

Doelstelling

Steeds meer gemeenten doen een moreel appel op de inwoners die een aanvraag huishoudelijke hulp indienen of huishoudelijke hulp ontvangen. De wachttijden voor ondersteuning neemt toe en de inzet van zorg komt onder druk te staan. Door een appel te doen op inwoners om eigen oplossingen te vinden en te behouden, neemt het aantal nieuwe aanvragen af en kan de zorg worden geboden aan diegene die de hulp het hardste nodig hebben.

Voorbeelden:

1. Ter informatie een recent voorbeeld Gemeente Maashorst, zie bijlage 1.
2. Ter informatie een recent voorbeeld BOV-Kempengemeenten, zie bijlage 2.
3. Ter informatie een recent voorbeeld Gemeente Valkenswaard, Campagne 'Samen poetsen we de wachtlijst weg' – zie website: <https://valkenswaardoogvooredereen.nl/>

Advies Participatieraad Sociaal Domein Waalre:

Zij vinden het een goed idee om te werken aan bewustwording van alle inwoners. Kies hierbij voor een appel, geen moreel appel, in briefvorm waarin de beperkte beschikbaarheid van huishoudelijke hulp kenbaar wordt gemaakt. Een appel wordt gedaan op de oplossingen die inwoners al hebben gevonden, als mogelijk te behouden. De consulent licht dit appel zo nodig toe tijdens diens onderzoek naar de inzet van maatwerkvoorzieningen.

Belemmeringen

X Geen directe **kostenbesparing**, dit blijkt ook uit ervaringen van regiogemeenten.

X Het **vertrouwen** van de inwoner **neemt af**. Zie reactie in het Eindhovens Dagblad: <https://www.ed.nl/eindhoven/oproep-aan-ouderen-om-zelf-huishoudelijke-hulp-te-regelen-valt-verkeerd-alsof-je-een-graaijer-bent~a2d9e930/>

Successen

- ✓ Dit scenario is **te combineren** met scenario 1,2 en/of 3.
- ✓ Inwoner wordt **bewust** gemaakt van de kosten van de maatwerkvoorziening.
- ✓ Het appel wordt tijdens **het keukentafelgesprek** toegelicht.

Acties

- Zorgaanbieders betrekken bij het moreel appel.
- Communicatie betrekken bij het opmaken van een passend bericht.